

MARKUS UVELL:

Mellan konsumentmakt och apokalyps

Det ska vara miljö nu för tiden. De som trodde att det sena 80-talets miljötrend skulle blåsa snabbt förbi, har fått fel. Miljön har aldrig varit så inne som nu.

Föga förvånande är då att borgerlighetens allra mest trendmedvetna känslspröt pejlade in denna expansiva nisch. Moderata Ungdomsförbundet har kastat sig huvudstupa in i miljöfrågan.

Resultatet har blivit sisådär, är väl den enklaste sammanfattningen.

Snart sagt alla företag försöker numera anlägga ett miljöperspektiv på sin verksamhet. Den kommersiella potentialen i att erbjuda kunderna en vara eller tjänst med "miljöprofil" är betydande.

En del talar för att miljöaspekter på

MARKUS UVELL är f d redaktör för Svensk Linje.

sikt kan komma att påverka även finansmarknadernas bedömningar. Ett företag vars verksamhet är kontroversiell ur miljöperspektiv, skulle då kunna bedömas vara en osäker investering.

Det är på denna, i genuin mening marknadsorienterade, miljöväg Moderata Ungdomsförbundet vill surfa. Under stridsropet "Bli miljöhjälte!" försöker MUF få upp den unga, bortskämda borgerligheten på barrikaderna. Det är på shoppinggrundan högerynghen ska rädda världen.

Besynnerlig miljöargumentation

Resultatet har blivit en ganska besynnerlig miljöargumentation; insiktsfulla resonemang om det personliga ansvarets betydelse blandas med vanföreställningar om "sopberg", vattenbrist(!) m m och osedvanligt larviga poänger om ekologiskt nedbrytbara kondomer och annat.

Det finns flera problem med MUFs, förvisso både välment och

elegant utförda, miljösatser.

För det första bygger MUFs beskrivning av "miljöproblemen" i många fall på samma missupfattningar som trumpetas ut av den övriga miljörelsen. Mycket av det konsumentmakten sägs ska bekämpa är inbillningar eller kraftiga överdrifter.

I själva verket existerar i vårt land inget "sopberg" och vi löper sannerningen ingen risk för vattenbrist. Teknikutvecklingen inom industrin minskar i snabb takt bl a biltrafikens miljöpåverkan. Det pågår ingen "rovdrift på jordens resurser". De populära teorierna om koldioxidens temperaturhöjande effekt framstår som allt mer bräckliga ur ett vetenskapligt perspektiv. Och så vidare. Faktum är att miljön på det hela taget aldrig har mått så bra som idag.

Att MUF bidrar till att sprida tveksamma, eller i värsta fall direkt falska, påståenden är förstås djupt olyckligt. Det är tur att organisationen är mer påläst när man ut-

vecklar sin politik på andra områden.

För det andra riskerar Moderata Ungdomsförbundet att underblåsa argument och synsätt som i grunden strider mot det mesta man i övrigt står för. De apokalyptiska miljövisionerna om naturresursernas akuta knapphet, förgiftandet av mark och vatten, befolkningsökningen, världsvälten, utrotningen av allt fler djurarter osv osv bygger på en påtagligt antihumanistisk och antikapitalistisk samhällsyn.

Politiska ingrepp

Enligt dessa profetior finns en grundläggande konflikt mellan fria människor och god miljö. Om vi tvåbentingar ges möjlighet att agera och utvecklas fritt, kommer miljön att ödeläggas och jorden på sikt gå under. Därför förordas politiska ingrepp i syfte att bromsa tillväxten, minska antalet "onödiga" alternativ och tygla vinstintresset. Att MUFs beredskap mot dylika irläror är så låg på just miljöområdet är både förvånande och beklagligt.

För det tredje är aktiva konsumenter inte på något sätt tillräckligt för att lösa de miljöproblem som faktiskt finns. Miljöproblem är inte konflikter mellan "människheten" å ena sidan och "miljön" å den andra. Inte heller kan de reduceras till en fråga om vilka produktions- och distributionsmetoder enskilda företag använder.

I stället bör miljöproblem uppfattas som konflikter mellan människor. De skapas i regel av att en part – en en-

skild person, ett företag, en myndighet etc – genom sitt agerande skadar en annan människas hälsa, egendom eller på annat sätt påverkar dennes liv negativt.

Idag används politiska ingrepp – förbud, regleringar, straffbeskattning etc – för att försöka reda ut sådana konflikter. Ett alternativt tillvägagångssätt skulle vara att hantera miljöproblem på samma sätt som andra konflikter mellan människor, dvs juridiskt. Den som får sin miljö förstörd driver helt enkelt process mot den som förstört.

Detta förutsätter en rad saker, främst att äganderätten ges en starkare reglering i svensk lag och att de juridiska instrumenten för att utkräva ansvar för äganderättskränkningar förbättras. Ett sådant tillvägagångssätt skulle minimera det politiska inflytandet – och därmed risken för politiskt godtycke – i miljöfrågor.

Att vinna gehör för ett sådant synsätt är långt ifrån enkelt. Det är en krävande uppgift, både intellektuellt och kommunikativt. En uppgift MUF frimodigt tar sig an, men inte lyckas ro iland.

I åtminstone två avseenden är det viktigt att miljöfrågan angräps ur ett nytt perspektiv. För det första måste man anlägga ett individualistiskt synsätt som kontrast till den politikcentrerade kollektivism dagens miljödebatt lider av. Det är ett ökat personligt ansvar, inte fler och mer sinnrikt utformade regleringar, som krävs för att minimera miljöför-

störingen.

För det andra måste den kvävande utvecklingspessimismen övergå i en rationell optimism baserad på människans och teknikens möjligheter. Det är inte så att vi ödelägger naturen med vårt nuvarande sätt att leva, och därför radikalt måste förändra vår livsstil. Tvärtom har mänskligheten blivit allt bättre på att värna naturen. Nya idéer och ny teknik gör att vi allt bättre klarar att förena god miljö med materiellt välstånd.

Sjunger med i kören

I det första avseendet lyckas Moderata Ungdomsförbundet väl. Talet om miljöhjältar och konsumentmakt har en mycket viktig grundläggande poäng, nämligen det personliga ansvaret. En förutsättning för att miljöproblemen ska kunna minskas är att människor ges möjlighet att ta ansvar. Tragedierna i det f d Östeuropa visar hur miljön kan ödeläggas när personligt ansvar omöjliggörs, egna initiativ bestraffas och egenintresse förbjuds.

Men i det andra avseendet gör högerens nymornade miljöaktivister inte mycket för att bryta den rådande enigheten om motsättningen mellan utveckling och miljö. I stället sjunger de med i den apokalyptiska kören.

Visst är det i många fall bra om människor tänker på miljön när de handlar. Men det räcker inte. Konsumentmakt i all ära, men vårt val av toalettpapper räcker inte långt för att avveckla en utvecklingsfientlig miljöpolitik.